

คู่มือ

กระบวนการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่น
เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จัดทำโดย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
สนับสนุนโดย สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

คู่มือ

กระบวนการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่น
เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จัดทำโดย

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มีนาคม 2566

สนับสนุนโดยสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

คำนำ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้รับการสนับสนุน
ทุนในการดำเนินกิจการส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและ
นวัตกรรม ประจำปี 2565 ภายใต้โครงการถ่ายทอดองค์ความรู้และ
เสริมศักยภาพชุมชนในการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมี
ระยะเวลาดำเนินโครงการตั้งแต่มกราคม พ.ศ. 2565 จนถึงมกราคม
พ.ศ. 2566 และได้ขยายระยะเวลาดำเนินการถึงมีนาคม พ.ศ. 2566

ในการดำเนินโครงการดังกล่าว มีความร่วมมือ แลกเปลี่ยน
ประสบการณ์อันทรงคุณค่าจากเครือข่ายของมูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่
ยั่งยืน ภาคเหนือ รวมถึงการให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีทั้งจาก
ภาครัฐและชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และหน่วยงานต่าง ๆ ที่
เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
อย่างยั่งยืน

กระบวนการเรียนรู้และสร้างความเข้มแข็ง ให้กับชุมชนและ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีส่วนร่วม เริ่มจากความคิดพื้นฐาน ความ
เข้าใจ มาสู่การทำประชาคม การจัดทำข้อบัญญัติ และสุดท้าย คือ
การบังคับใช้ข้อบัญญัติท้องถิ่นนั้น เพื่อการจัดการทรัพยากรที่ยั่งยืน

คำตอบในเรื่องนี้ จึงอยู่ที่ชุมชน !

ผู้จัดทำ – นิติศาสตร์ มช.

สารบัญ

บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 แนวคิดในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และ แนวคิดในการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่น	4
บทที่ 3 กระบวนการ - การจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่น	17
3.1 ที่มาของกฎหมาย	17
3.2 ขั้นตอนการจัดทำ	20
บทที่ 4 แนวทางการร่างข้อบัญญัติท้องถิ่น	34
ตัวอย่างของข้อบัญญัติท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากร	37

บทนำ

ในหนังสือเล่มเล็กนี้ ตั้งใจจะทำขึ้นเพื่อเป็นคู่มือสำหรับกระบวนการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่น เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการนำเอาแนวคิด ต่อยอดมาจากคู่มือกระบวนการยกร่างเพื่อจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่น ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน¹ ซึ่งในครั้งนั้น คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีส่วนร่วมในการจัดทำคู่มือดังกล่าว และมีการนำเสนอแนวคิดที่สำคัญจากการกำหนดนโยบายการพัฒนาสิทธิชุมชนของประเทศไทย

สำหรับในครั้งนี้ ทางผู้จัดทำคู่มือนี้ มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ แนวความคิดพื้นฐานกระบวนการจัดทำ และประเด็นใหม่ที่ทำหายสำหรับท้องถิ่น

เริ่มจากพื้นฐานทางด้านแนวคิด เนื่องจากปัจจัยของการขับเคลื่อนการจัดการทรัพยากรอย่างมีส่วนร่วม ที่มีประสิทธิภาพเกิดจากเงื่อนไขสำคัญคือ ชุมชนเข้าใจและร่วมมือกันในการผลักดันให้เกิดข้อบัญญัติท้องถิ่น ที่มาจากความต้องการของประชาชน ฉะนั้นการทำงานทางความคิดกับคนในชุมชน จึงเป็นพื้นฐานอันสำคัญที่จะทำให้การจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นประสบความสำเร็จ

ส่วนที่สอง เป็นขั้นตอน กระบวนการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่น และข้อสังเกตที่ได้จากการทำงานร่วมกับพื้นที่ในการศึกษาของผู้จัดทำ กรณีศึกษาของการมีข้อบัญญัติท้องถิ่น ใน 3 ลักษณะ ได้แก่

¹ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), คู่มือกระบวนการยกร่างเพื่อจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน (กรุงเทพฯ: โกลเด้นไทม์ พรินติ้ง, 2554).

1) “อยากมีแต่ยังไม่มี” – ห้องถิ่นที่ต้องการมีข้อบัญญัติ แต่ยังไม่สามารถผลักดันให้เกิดข้อบัญญัติห้องถิ่นได้ จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่ามีหลายพื้นที่ที่มีความต้องการจัดทำข้อบัญญัติห้องถิ่น เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีส่วนร่วม แต่ลักษณะของพื้นที่ที่มีความต้องการหลากหลาย มีลักษณะที่แตกต่างกัน และไม่อาจรวมตัวให้มีความเห็นพ้องกัน ทำให้ไม่อาจแสวงหาจุดร่วมในการจะทำข้อบัญญัติไปในทิศทางเดียวกันได้

2) “มีแล้วแต่ไม่ได้ใช้” – ห้องถิ่นที่มีข้อบัญญัติแล้ว แต่ยังไม่เห็นผลการใช้ที่ชัดเจน หลังจากการลงนามและประกาศใช้ ข้อบัญญัติห้องถิ่นนั้นแล้ว ไม่มีการสานต่อในส่วนของการบังคับใช้ เหมือนกับข้อกฎหมายหลายฉบับในสังคมนี้ที่แม้ประกาศใช้แล้ว แต่ผู้มีอำนาจใช้บังคับกฎหมายไม่ได้หยิบยกขึ้นมาปฏิบัติ ก็ไร้ความหมาย กรณีศึกษาที่น่าเสียดายจะแสดงถึงปัจจัย และความท้าทายที่อาจเกิดขึ้น เพื่อบทเรียนในการจัดการแก้ไข

3) “มีใช้แล้วแต่อยากปรับปรุงให้ดีขึ้น” – กลุ่มที่มีข้อบัญญัติห้องถิ่นมาแล้ว และมีประสบการณ์ความเปลี่ยนแปลง ทั้งจากภายใน และปัจจัยภายนอก เพื่อเป็นบทเรียนให้กับห้องถิ่นต่าง ๆ ที่อาจนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่ของตนเองได้

ส่วนที่สาม เป็นข้อสังเกตและการชวนให้พิจารณาถึงประเด็นใหม่ที่ทำทนายการจัดการของห้องถิ่น เช่น การกระจายอำนาจที่แท้จริง โดยการนำเสนอแง่มุมของขั้นตอนของการกระจายอำนาจสู่ห้องถิ่น ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงการใช้สถานการณ์ของการจัดการไฟฟ้า และการตรวจสอบเกี่ยวกับการเงิน ทั้งสามมิตินี้ สะท้อนผ่านการจัดทำข้อบัญญัติห้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เป็นหลักการกล่าวถึงมาเกือบร้อยกว่าปีแล้วในประเทศไทย มีการกำหนดนโยบายและกฎหมายถึงขั้นตอนในการกระจายอำนาจ แต่ในทางปฏิบัติ เป็นการให้หน้าที่แต่ไม่ให้อำนาจและปัจจัยสนับสนุนอย่างเพียงพอ เมื่อเริ่มเข้าสู่ทศวรรษที่ 2560 เป็นต้นมา มีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และพยายามจะจัดทำอนุบัญญัติกำหนดขั้นตอนที่ให้องค์กรปกครองท้องถิ่นและชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน ช่วงนี้จึงเป็นช่วงเวลาที่น่าจับตามอง และผลักดันให้เกิดการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

กรณีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนภาคเหนือ ที่เคยมีการผลักดันให้เกิดการจัดการป่าชุมชน การมีจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับจัดการทรัพยากร คู่มือเล่มเล็กนี้จะถอดบทเรียน เป็นกรณีศึกษา สะท้อนรูปแบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และนำเสนอรูปแบบการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นที่มีทั้งการลองผิดลองถูก เพื่อนำมาพัฒนาให้เข้ากับพื้นที่แต่ละแห่งได้อย่างเหมาะสมต่อไป

บทที่ 2 แนวคิดในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และแนวคิดในการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่น

เจตนารมณ์ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนเพื่อรักษาสมดุลระหว่างการพัฒนาของมนุษย์และความยั่งยืนของธรรมชาติเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการผลักดันให้เกิดข้อบัญญัติท้องถิ่นในเรื่องดังกล่าวได้ ดังนั้นความรู้และความเข้าใจเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องวางรากฐานในสังคมให้ได้ก่อนที่จะเกิดข้อบัญญัติท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพในการกำหนดและบังคับใช้ได้จริง

หลักการสำคัญที่ควรทำความเข้าใจสำหรับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีส่วนร่วม ที่คู่มือนี้เลือกสรรมานำเสนอได้แก่

- ▶▶ หลักความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อม
- ▶▶ หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- ▶▶ หลักการมีส่วนร่วม
- ▶▶ หลักการระวังไว้ก่อน

หลักการสำคัญประการแรกคือ **ความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อม** ที่ชุมชนจะอยู่ได้กับธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีป่าต้นน้ำ คนอยู่ได้ป่าอยู่ได้ การขาดไปด้านใดด้านหนึ่ง อาจจะทำให้เสียสมดุลนี้ไป

ธรรมชาติที่มีวงจรของชีวิตที่พึ่งพิงซึ่งกันและกัน เป็นระบบนิเวศน์ ความหลากหลายของพืชและสัตว์ ขณะที่คนก็ต้องมีชีวิตอยู่ การผลิตและประกอบอาชีพ ดังนั้นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ต้องใช้อย่างฉลาด คือต้องปล่อยให้ธรรมชาติได้ฟื้นฟูได้ด้วย ในทางกลับกันมนุษย์เป็นผู้ดูแลและอนุรักษ์ทรัพยากร

เหล่านี้ ประโยชน์ที่จะได้นอกจากการใช้และบริโภคทางตรงจากทรัพยากร ยังคงมีการใช้ประโยชน์ทางอ้อมจากสภาพธรรมชาติ การรักษาป่าต้นน้ำ การฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ การชี้ให้เห็นถึงประโยชน์เหล่านี้ และให้ความสำคัญต่อมนุษย์ในฐานะผู้พิทักษ์ธรรมชาติ เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของชุมชน

ความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อม เป็นทั้งในส่วนของเนื้อหา ที่เข้าใจและให้ความสำคัญแก่สิทธิของมนุษย์และธรรมชาติ เป็นทั้งในส่วนของกระบวนการที่ต้องจัดการอย่างมีส่วนร่วม มีการพิจารณาระยะเวลาอย่างรอบด้าน และหลากหลายมิติ การพิจารณาอย่างองค์รวม เช่น การจัดการระยะสั้น และระยะยาว

วิธีการที่ให้อะไรก็ได้ สิ่งแวดล้อมอยู่ได้ คือการพัฒนาอย่างยั่งยืน ไม่ใช่การประกอบกิจการที่มุ่งแต่จะทำลายทรัพยากรสิ่งแวดล้อม การแสวงหาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและใช้จนเสื่อมโทรม จึงไม่ใช่ทางออกที่สังคมมนุษย์จะอยู่กันอย่างนี้ไปโดยเน้นระบบทุนนิยมแต่เพียงอย่างเดียว การแสวงหาทางออกอย่างมีทางเลือกโดยการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติด้วยความเคารพ สิทธิชุมชนที่มีพื้นฐานจากประเพณีที่เคารพสิทธิของธรรมชาติ และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ที่อยู่ร่วมโลกเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ คนในเมืองหรือคนชนบท คนในรุ่นนี้และคนในรุ่นต่อไป

หลักการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เป็นสิ่งที่จำเป็นถัดมา การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการจัดการ ไม่ใช่เพียงการได้รับเชิญให้มาฟังรายละเอียดของโครงการเท่านั้น แต่เป็นการรับฟังความคิดเห็น การให้มีส่วนร่วมในการจัดการ ในการดำเนินการ รวมไปถึงมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ดังนั้นการจะมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิธีการเริ่มต้นคือต้องได้รับรู้ถึงข้อมูลอย่างชัดเจน รอบด้าน การสามารถเข้าถึงข้อมูล และการรับฟังความคิดเห็นต้องมีผลผูกพัน กระบวนการมีส่วนร่วมนี้ต้องดำเนินการก่อนที่จะมีการอนุมัติหรืออนุญาตในโครงการที่จะส่งผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง

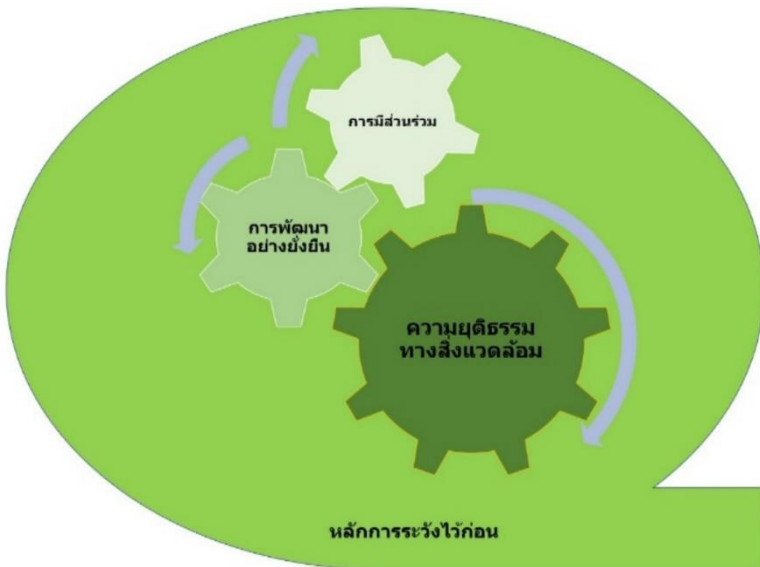
หลักการสุดท้ายที่สำคัญสำหรับการจัดการสิ่งแวดล้อมคือ **หลักการระวังไว้ก่อน** หรือ Precautionary Principle เนื่องมาจากสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรบางอย่าง เมื่อได้รับผลกระทบหรือเสียหายไปแล้ว จะไม่อาจกลับคืนมาดังเดิมได้อีก เช่น สัตว์หรือพืชที่สูญพันธุ์ไปแล้ว ดังนั้นจึงต้องมีมาตรการที่จะเป็นการระวังไม่ให้เกิดความเสียหายเช่นนี้

วิธีการที่จะระวังไว้ก่อน คือการต้องศึกษาถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นเมื่อดำเนินโครงการ การศึกษานี้เรียกว่ารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และต่อมาขยายผลกระทบออกไปยังผลกระทบต่อสุขภาพ เป็นการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ (Health Impact Assessment) และผลกระทบต่อสังคม เป็นการประเมินผลกระทบทางสังคม (Social Impact Assessment)

จากหลักการที่ยกขึ้นมาข้างต้นนี้ เป็นหลักการพื้นฐานที่จำเป็นต้องให้ชุมชนมีความเข้าใจและเห็นพ้องต้องกัน เพื่อจะทำให้การผลักดันข้อบัญญัติท้องถิ่นที่จะมีขึ้น มาจากความต้องการและ

เจตนาของคนในชุมชน รวมไปถึงเมื่อมีการบัญญัติข้อกำหนดต่าง ๆ นั้นแล้ว จะนำไปสู่การใช้กฎเกณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ

การปรับใช้หลักการเหล่านี้ สร้างความรู้และความคิดที่มาจากรากฐานที่เป็นอยู่จริงในชุมชนนั้น ความหลากหลายของกลุ่มผลประโยชน์ ที่อาจจะมีแนวคิดและจุดยืนที่ต่างกัน แต่เมื่อมาถึงสิทธิทางสิ่งแวดล้อม ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การแบ่งปันผลประโยชน์ที่จะได้ เมื่อสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์กลับมายังท้องถิ่น ย่อมจะเป็นอุดมการณ์ร่วมกันที่จะขับเคลื่อนข้อบัญญัติท้องถิ่นนั้นให้เกิดผลขึ้นจริงได้

แนวคิดในมิติต่อมา คือ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำ
ข้อบัญญัติท้องถิ่น ที่ชุมชนท้องถิ่นและองค์กรปกครองท้องถิ่น ได้
สะท้อนแนวคิดและเป้าหมายของการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นด้าน
การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สรุปเป็นข้อคิดพื้นฐานดังนี้

1) การรับรองสถานะ และรองรับการใช้ประโยชน์และการ จัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน

การออกข้อบัญญัติที่เป็นกฎหมายระดับท้องถิ่นจะเป็นการ
รับรองสถานะให้กฎระเบียบของชุมชน รับรองคณะกรรมการด้าน
การจัดการป่าชุมชน คณะกรรมการที่ดินและคณะกรรมการจัดการ
น้ำ ที่ตั้งขึ้นในชุมชนให้มีสถานะทางกฎหมาย และเพื่อการรับรอง
ความมั่นคงในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน
โดยนอกจากการจัดการทรัพยากรป่าชุมชนและทรัพยากรป่าชุมชน
และทรัพยากรแหล่งน้ำแล้ว การออกข้อบัญญัติท้องถิ่นด้านการ
จัดการที่ดินยังสามารถกำหนดกรอบการใช้ที่ดินในเขตป่า หรือ
ระบบเกษตรที่ส่งเสริมให้มีการเพาะปลูกอย่างต่อเนื่อง ยั่งยืน รักษา
ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน เป็น
การกำหนดแนวทางการสนับสนุนจัดการที่ดินอย่างยั่งยืน แก่คนใน
ชุมชน เป็นการสร้างความมั่นใจให้กับชุมชนในการใช้ประโยชน์ใน
ที่ดินของตนเอง รวมทั้งร่วมกันป้องกันการบุกรุกขยายพื้นที่ป้องกัน
การซื้อขายที่ดิน/การเปลี่ยนมือ การกว้านซื้อที่ดินให้กับ
บุคคลภายนอกนำไปสู่การกำหนดกรอบ ขอบเขต กติกาในการ
จัดการที่ดินในเขตป่า และการรองรับสิทธิในการใช้ประโยชน์ในที่ดิน
ทำกินที่รัฐหรือกฎหมายยังหาแนวทางการรองรับได้ไม่ชัดเจน

2) การกระจายอำนาจ

เพื่อถ่ายโอนอำนาจการจัดการทรัพยากรให้ชุมชน ในข้อบัญญัติท้องถิ่นควรเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อถ่ายโอนอำนาจในการตัดสินใจและการจัดการทรัพยากรให้แก่ชุมชน ตามกฎระเบียบที่แต่ละชุมชนเขียนขึ้นโดยมีกลไกคณะกรรมการ (ป่าชุมชน/ที่ดิน/น้ำ) ของชุมชนเป็นกลไกที่รับการถ่ายโอนอำนาจมาที่ชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งจะมีกลไกระดับตำบลเป็นกลไกควบคุม ดูแล และตรวจสอบพร้อมอีกระดับหนึ่ง

3) กระบวนการเสริมพลังจากการปฏิบัติการ กระบวนการเรียนรู้และกระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม

การจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นนั้น อาจมองเป็นเพียงผลพลอยได้ประการหนึ่งเท่านั้น แต่ที่สำคัญกว่าคือ กระบวนการของการเปลี่ยนความคิดและการเปลี่ยนแปลงตนเองของชุมชนท้องถิ่น เพื่อสร้างสรรค์แนวทางการจัดการชุมชนร่วมกัน สิ่งเหล่านี้จะเป็นการเปลี่ยนแปลงจากภายใน ซึ่งผลของการเปลี่ยนแปลงนี้หากยิ่งขยายไปสู่คนกลุ่มต่างๆ ในชุมชนมากขึ้นเท่าไร ก็เท่ากับเกิดการกระจายอำนาจมากขึ้นเท่านั้น เป็นกระบวนการปลดแอกทางความคิดที่ทำให้มั่นใจในสิทธิ มั่นใจในความรู้และข้อมูลที่ทุกคนต่างๆ ได้ร่วมกันสืบค้น ศึกษา ปฏิบัติการในการแปรความคิด ความจริง มาสู่ลายลักษณ์อักษรที่ย่อมร่วมกัน

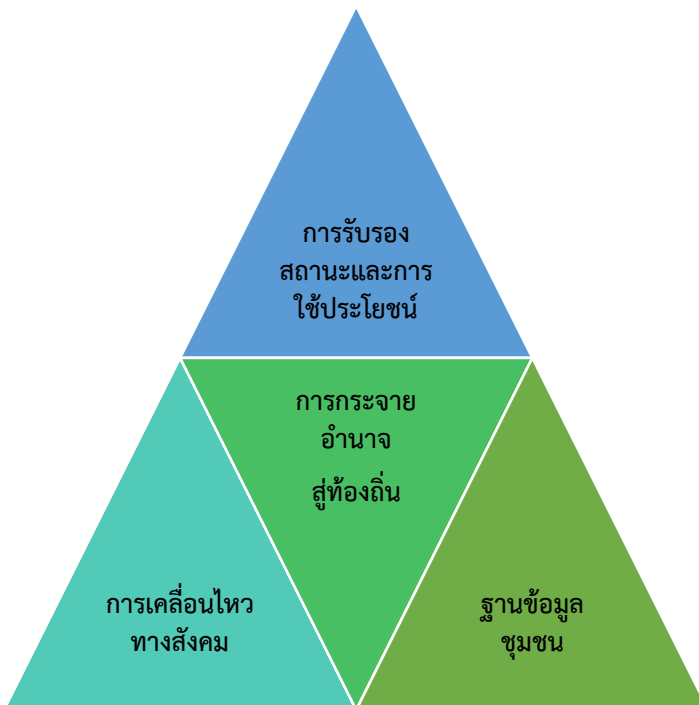
4) การสร้างระบบฐานข้อมูลของชุมชนท้องถิ่น

หัวใจการจัดทำข้อมูลท้องถิ่นด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและที่ดินนั้นคือ “ฐานข้อมูล” กระบวนการจัดทำข้อมูลการจัดการและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรดิน-น้ำ-ป่า ที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย (ทั้งภายในและภายนอกชุมชน) โดยเฉพาะภายในชุมชนนั้น สามารถสรุปได้ว่าทุกครอบครัวที่เป็นสมาชิกของชุมชน จำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำฐานข้อมูลและตรวจสอบข้อมูล เพื่อสร้างพลังอำนาจจากข้อมูลที่ได้จากปฏิบัติการร่วม และการสร้างระบบฐานข้อมูลของชุมชนท้องถิ่นเพื่อขับเคลื่อนในการแก้ปัญหาต่อไป

การออกแบบกระบวนการและเครื่องมือในการจัดทำและตรวจสอบข้อมูลที่สร้างการมีส่วนร่วมมีความสำคัญมาก โดยเฉพาะข้อมูลที่ได้จำเป็นต้องได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย ทั้งที่เป็นคนในชุมชนด้วยกันที่ต้องยอมรับต่อข้อมูลที่ได้และเป็นที่น่าเชื่อถือแก่ทุกฝ่าย เช่น หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องด้วย

ข้อมูลที่มีพลังดังกล่าวจะสามารถเป็นฐานข้อมูลสำคัญที่ชุมชนจะใช้เป็นเครื่องมือต่อรอง เจรจา และผลักดันไปสู่การแก้ไขปัญหาพร้อมในทางนโยบายต่อไปได้

สิ่งที่ต้องคำนึงในการจัดทำข้อมูลท้องถิ่นด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ไม่ได้เกิดขึ้นเพียงให้มีข้อมูลท้องถิ่นเท่านั้น แต่จำเป็นต้องทำให้ชุมชนสร้างกระบวนการเรียนรู้จากฐานรากขึ้นมา กระบวนการจึงต้องมียุทธศาสตร์หลายขั้นตอนก่อนจะมาเป็นข้อมูล

ก) เน้นกระบวนการเรียนรู้

“ข้อบัญญัติจะเขียนขึ้นมานั้นง่ายแต่จะทำให้เกิดการปฏิบัติได้นั้นเป็นเรื่องที่แสนยากเย็นยิ่งกว่า” ประโยคนี้มักได้ยินผู้บริหารจากองค์กรปกครองท้องถิ่นกล่าวขึ้นในเวทีต่างๆ เสมอ ขึ้นตอนต่างๆ ภายใต้กระบวนการยกร่างและจัดทำข้อบัญญัติแบบเสริมพลังแก่ชุมชนท้องถิ่นจำเป็นต้องอาศัยการจัดกระบวนการแบบมีส่วนร่วมและความร่วมมือกันของหลายฝ่าย แต่ละขั้นจะเป็นการสร้างการเรียนรู้จากการปฏิบัติการร่วม ศึกษา-หาข้อมูลร่วม จัดการร่วม สรूपบทเรียนร่วม ตรวจสอบ-แก้ไข-ปรับเปลี่ยน และดำเนินการให้เกิดกฎกติการ่วมกัน จนเป็นที่ยอมรับร่วมกัน

ข) ฐานองค์กรชุมชน-เครือข่ายเดิมในการขับเคลื่อนกระบวนการ

ฐานพลังอันเข้มแข็งในการเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นควรเป็น การเสนอที่มาจากฐานชุมชน การจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นที่มีพลังควรเป็นข้อบัญญัติที่ชุมชนต้องการทำ เป็นโจทย์ของชุมชน เป็นสิ่งที่ชุมชนอยากทำ ซึ่งการทำให้ผู้บริหารองค์กรปกครองท้องถิ่น สภาท้องถิ่น ให้การยอมรับจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องทำงานกับฐานชุมชนที่เข้มแข็ง ซึ่งหากมีองค์กรและเครือข่ายองค์กรชุมชนที่ขับเคลื่อนประเด็นดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องในพื้นที่จะทำให้ได้รับการขานรับและผลักดันสู่องค์กรปกครองท้องถิ่นได้ง่ายขึ้น

ค) มีข้อมูลที่ชัดเจน น่าเชื่อถือ และได้รับการยอมรับ

ข้อมูลประกอบสำคัญๆ เพื่อแปรมาสู่การจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติมีความสำคัญมาก ซึ่งกระบวนการได้มาซึ่งข้อมูลที่ทำให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายจึงเป็นหัวใจสำคัญ หลายพื้นที่ได้มีการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เข้ามาใช้ในกระบวนการศึกษาข้อมูล มีการสำรวจพื้นที่และลงพิกัดที่ชัดเจนในแผนที่ 1: 4000 มีกระบวนการมีส่วนร่วมในการสำรวจและตรวจสอบจากหลายฝ่ายซึ่งทำให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับน่าเชื่อถือจากหน่วยราชการและสังคมภายนอกมากขึ้น ดังนั้น ข้อมูลที่ได้ภายใต้กระบวนการดังกล่าวส่งผลให้ชุมชนมั่นใจว่าเป็นผู้มีส่วนร่วมในการเขียนกฎหมาย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความเชื่อถือยอมรับต่อข้อมูลที่อยู่ในข้อบัญญัติท้องถิ่นดังกล่าวมากขึ้น

ง) การมีส่วนร่วมและการทำงานร่วมกัน

1. ฝ่ายปฏิบัติการ ได้แก่ แกนนำชุมชน คณะทำงานของชุมชน คณะกรรมการชุมชน ฯลฯ ฝ่ายปฏิบัติการเป็นส่วนสำคัญที่สุดในกระบวนการ เพราะเป็นแกนหลักขับเคลื่อนกระบวนการ ตั้งแต่ต้นจนจบ ทำหน้าที่สร้างกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนทุกกลุ่ม ทุกฝ่าย ให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ มาร่วมศึกษา ตรวจสอบและร่วมออกกฎระเบียบ และให้การรับรองร่างข้อบัญญัติ โดยเฉพาะการร่วมเสนอโดยการร่วมลงชื่อเสนอร่างข้อบัญญัติ ซึ่งหากฝ่ายปฏิบัติการสามารถสร้าง

กระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมจากชุมชนได้ข้อบัญญัติที่เกิดขึ้นจะเป็นข้อบัญญัติร่วมที่มีพลังและเป็นร่างกฎหมายที่มาจากประชาชนอย่างแท้จริง

2 ฝ่ายสนับสนุน องค์การพัฒนาเอกชน สนับสนุนกระบวนการทางความคิดกระบวนการวิเคราะห์และวางแผนการดำเนินงานของฝ่ายปฏิบัติการรวมทั้งการสนับสนุนทางเทคนิค เครื่องมือต่างๆ เช่น การใช้ระบบและเครื่องมือสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ รวมทั้งร่วมปฏิบัติการในระดับพื้นที่ และเป็นฝ่ายเชื่อมประสานความร่วมมือหลายภาคีหลายภาคส่วนเข้าด้วยกัน ซึ่งองค์กรที่ดำเนินงานในด้านนี้ ได้แก่ มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีเจ้าหน้าที่สนามและเจ้าหน้าที่มีระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ทำงานติดตามสนับสนุนในระดับชุมชนและท้องถิ่น สนับสนุนกระบวนการจัดการเรียนรู้ ได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายจัดกระบวนการภายใต้โครงการวิจัยฯ นี้ร่วมกับสถาบันพัฒนาท้องถิ่น ทำหน้าที่จัดกระบวนการพัฒนาศักยภาพและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างตำบล และเสริมกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

องค์กรปกครองท้องถิ่น พื้นที่ที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองท้องถิ่นจะมีความก้าวหน้าในการดำเนินงานจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นอย่างมาก ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพในการสนับสนุนในหลายด้าน ได้แก่ สนับสนุนทางนโยบาย สนับสนุนงบประมาณ กำลังคนเจ้าหน้าที่ เครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พื้นที่ที่สามารถประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำข้อมูล ร่วมปฏิบัติการในกระบวนการจะทำให้เกิดความร่วมมือและเห็นความสำคัญร่วมในการใช้ข้อมูลในการแก้ไขปัญหาและดำเนินงานพัฒนาาร่วมกัน เช่น ใน อบต.บ้านทับอ.แม่แจ่ม ที่ได้รับความร่วมมือจากจังหวัดภายใต้โครงการนำร่องแม่แจ่ม อมก้อย ทำให้เกิดการตั้งคณะกรรมการหลายฝ่ายร่วมดำเนินการจัดทำข้อมูลและทำให้ อบต. เห็นความสำคัญของการนำข้อมูลที่ได้มาผลักดันไปสู่การจัดทำข้อมูลท้องถิ่นต่อไป

นักวิชาการ บทบาทของนักวิชาการโดยเฉพาะภายใต้โครงการวิจัยฯ นี้ได้มีการสนับสนุนทีมที่ปรึกษาด้านกฎหมาย ที่เป็นนักวิชาการจากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มาเป็นผู้สนับสนุนความมั่นใจทางด้านกฎหมาย รวมทั้งยังช่วยจัดกระบวนการยกร่างข้อมูลท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม ที่ทำให้ชุมชนและองค์กรปกครองท้องถิ่นสามารถร่วมกันแปรข้อมูลที่ได้มาสู่ตัวอักษรในรูปแบบของกฎหมายท้องถิ่นที่ยอมรับร่วมกันได้ ในพื้นที่นำร่องของโครงการฯ

จ) การทำให้กระบวนการมีสถานะและได้รับการยอมรับ

หากกระบวนการดังกล่าวเป็นกระบวนการที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองท้องถิ่นร่วมกับเครือข่ายองค์กรชุมชน จะทำให้เกิดความเชื่อมั่น มั่นใจ ซึ่งการสนับสนุนที่สำคัญคือ การยกสถานะของกระบวนการจัดทำข้อมูลท้องถิ่นให้เป็นกระบวนการร่วม เช่น มีหนังสือขององค์กรปกครองท้องถิ่นในการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อจัดทำข้อมูล มีหนังสือการประสานงานกับหน่วยที่

เกี่ยวข้องในท้องถิ่น และฝ่ายท้องถิ่น (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) และตัวอย่าง
ที่ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีการประกาศเป็น
นโยบายขององค์กรปกครองท้องถิ่นโดยผู้บริหาร เป็นต้น

ทั้งห้าประการนี้ เป็นกระบวนการเพื่อเตรียมความพร้อมที่
ต้องทำอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ สำหรับการสร้างข้อบัญญัติท้องถิ่นที่
มีประสิทธิภาพ

บทที่ 3 กระบวนการ – การจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่น

ในบทนี้ประกอบด้วย 3 หัวข้อย่อย คือ ที่มาของกฎหมาย หรือที่มาของอำนาจในการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่น ส่วนที่สองคือ กระบวนการจัดทำ และส่วนที่สามคือกรณีศึกษา จากการถอดบทเรียนที่อาจเป็นประโยชน์ เมื่อมองดูสิ่งที่เกิดขึ้นในที่อื่น แล้วมาปรับใช้ให้เหมาะกับในที่ของเรา

3.1 ที่มาของกฎหมาย

กฎหมายในบ้านเรามีหลายระดับ เริ่มจากระดับที่สูงที่สุดคือ รัฐธรรมนูญ เป็นพื้นฐานของการจัดโครงสร้างของสังคม จากนั้นจึงมาสู่กฎหมายเฉพาะในเรื่อง เช่น พื้นที่ป่าไม้ ป่าชุมชน สัตว์และพืช น้ำ แร่ธาตุ และกฎหมายเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) แต่ละประเภท กฎหมายเหล่านี้เป็นกฎหมายระดับชาติ ที่กำหนดเป็นกรอบในการดำเนินการอย่างทั่วไป

รัฐธรรมนูญ เริ่มมีการบัญญัติถึงสิทธิชุมชนเป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน พ.ศ. 2560 ยังคงยืนยันในหลักการของสิทธิชุมชนที่จะมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ไว้ในมาตรา 43 ว่า

“บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ

(1) อนุรักษ์ พื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ

(2) จัดการบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล และ ยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ”

ในทศวรรษ 2560 เป็นต้นมา กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติมีการปรับปรุงและบัญญัติขึ้นใหม่ มีการแก้ไขพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 (แก้ไข 2562) พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 (แก้ไข 2559) พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 นอกจากนั้นยังมี พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 และพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2560 อีกด้วย

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นในสังคมไทยได้ถูกผลักดันให้เกิดขึ้นมากกว่าทศวรรษ หลังจากมีรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา จนถึงรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 อย่างไรก็ดี การกระจายอำนาจจากรัฐส่วนกลางสู่องค์กรปกครองท้องถิ่นยังอยู่ในลักษณะเปลี่ยนผ่าน แม้ว่าจะมีการตราไว้ในรัฐธรรมนูญและมีความพยายามของมาตรการถ่ายโอนภารกิจหลายด้านสู่องค์กรปกครองท้องถิ่น

บทบาทของชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ พื้นฟูกำหนดกฎ กติกาจากจารีตประเพณี และการบริหารจัดการทรัพยากรจากองค์ ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การจัดการไฟป่า การฟื้นป่า การเก็บ หาของป่า กลับประสบความสำเร็จเกิดเป็นบทเรียนรูปธรรมที่สังคม หันมาสนใจเรียนรู้ และมีงานศึกษาวิจัยจำนวนมากที่เผยแพร่ขยาย ผลบทเรียนดังกล่าว โดยสะท้อนสิ่งสำคัญที่ว่า การบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนท้องถิ่น เน้นระบบกรรมสิทธิ์ใน ลักษณะสิทธิรวมหมู่ สิทธิเชิงซ้อน และสิทธิการใช้ประโยชน์ โดยมี กฎกติกาในลักษณะเอื้อต่อการใช้ประโยชน์และเข้าถึงทรัพยากร อย่างเสมอภาค โดยมีความเชื่อ จารีต และสำนึกร่วมของสังคมเป็น มาตรการสำคัญในการควบคุมดูแลให้ทรัพยากรธรรมชาติมีความ ยั่งยืน

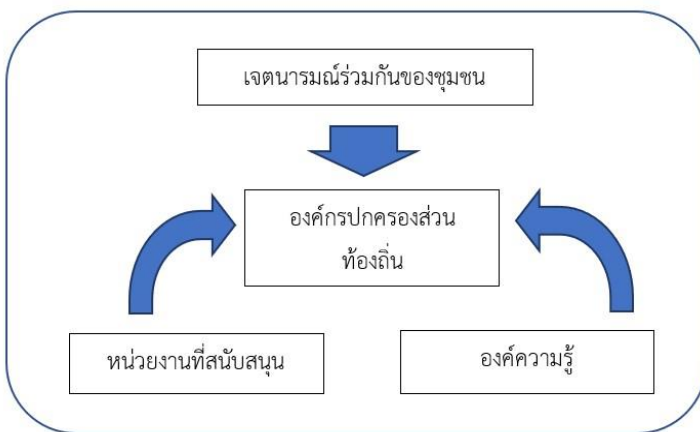
ความก้าวหน้าในการประยุกต์กฎเกณฑ์และเครื่องมือการ จัดการทรัพยากรแบบใหม่ ปรับใช้กับกระบวนการมีส่วนร่วม ระหว่างสมาชิกในชุมชน เช่น การใช้เครื่องมือแผนที่ โมเดล ระบบ สารสนเทศทางภูมิศาสตร์ มีกลไกของคณะกรรมการ และมาตรการ ทางกฎระเบียบไว้อย่างเป็นระบบ อันเป็นศักยภาพที่ต้องการสื่อสาร ให้สังคมยอมรับว่าชุมชนท้องถิ่นมีความพร้อมในการบริหารจัดการ ทรัพยากรให้เกิดความสมบูรณ์และยั่งยืนได้

3.2 ขั้นตอนการจัดทำ

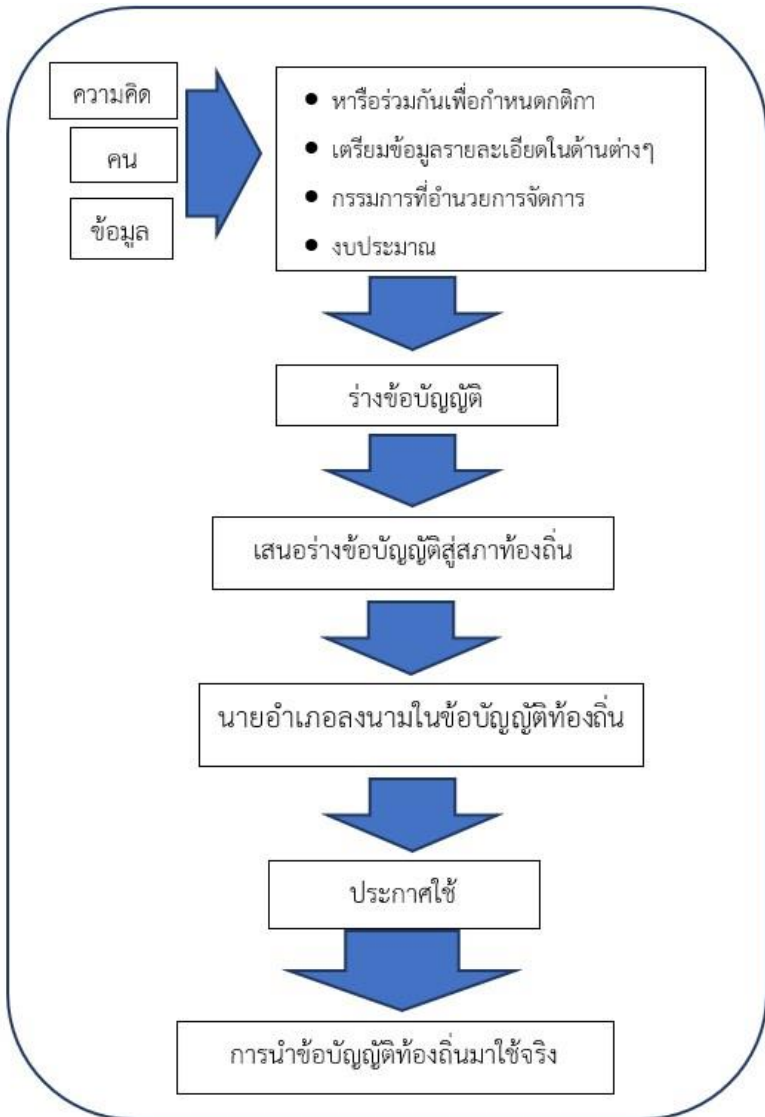
เมื่อเราเข้าใจถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีส่วนร่วมแล้ว ลองหันมาดูเรื่องชุมชนกับการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นกันบ้าง

กระบวนการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอนในการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่น จำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะจัดทำร่างข้อบัญญัติ เริ่มจากการเตรียมงานทางความคิด การเตรียมคน ข้อมูล การระดมความเห็น การทำประชาคม การยกร่าง การนำร่างข้อบัญญัติเข้าสภาท้องถิ่น และท้ายที่สุดคือการประกาศใช้ข้อบัญญัตินั้น

กระบวนการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่น

กระบวนการมีแนวคิดและข้อสังเกตในรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.) ความคิดพร้อม

- จุดประกาย สร้างพลัง
- สร้างแนวความคิดร่วม

ขั้นตอนสำคัญที่สุดของกระบวนการยกร่างข้อบัญญัติท้องถิ่น คือ การสร้างพลัง สร้างแนวความคิดร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

แนวทางการทำให้เกิดพลังและเป้าหมายร่วมของชุมชนในท้องถิ่น ได้แก่ การหาแกนนำที่พร้อมและเข้าใจปัญหาพร้อม โดยการแลกเปลี่ยน ตั้งวงคุย ไปมาหาสู่ หรือการประชุมกลุ่มย่อย ๆ อย่างไม่เป็นทางการ

การเปิดแนวคิด โดยการจัดเวทีประชาคม เวทีวิเคราะห์สถานการณ์ การพาไปแลกเปลี่ยนศึกษาดูงานระหว่างพื้นที่ หรือ การเชิญวิทยากรที่มีประสบการณ์ในการยกร่างข้อบัญญัติฯ ดังกล่าว มาร่วมแลกเปลี่ยนเป็นการเปิดแนวคิดและกระตุ้นให้เห็นว่ามีชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ต่างๆ ที่กำลังดำเนินงานเรื่องนี้ด้วยเช่นเดียวกัน เป็นการจัดประกายความคิดให้เห็นความสำคัญร่วมกัน

2.) คนพร้อม

- จัดตั้งคณะทำงาน-คณะกรรมการร่วมขยายความคิดสู่ชุมชน

เมื่อได้คนกลุ่มแกนนำที่เห็นปัญหาร่วมกัน การขยายแนวคิดไปสู่กลุ่มคนต่างๆ จะง่ายขึ้น โดยผ่านการทำงานของกลุ่มแกนนำในแต่ละชุมชนขยายวงต่อไป

หากแกนนำดังกล่าวเป็นแกนนำที่มีบทบาทในการทำงานของชุมชนและท้องถิ่นมาก่อนจะเป็นที่ยอมรับจากหลายฝ่าย และหากมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์รปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) หน่วยงานราชการต่าง ๆ เช่น เจ้าหน้าที่ป่าไม้,

เจ้าหน้าที่อุทยาน ฯลฯ หน่วยงานเอกชน เช่น องค์กรพัฒนาเอกชน ฯลฯ มาร่วมกันเป็นคณะทำงานหรือคณะกรรมการร่วมจะทำให้เกิดการยอมรับและเกิดการทำงานที่นำไปสู่การดำเนินการเพื่อยกร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นอย่างน่าเชื่อถือมากขึ้น

นอกจากนี้ การตั้งคณะทำงานและคณะกรรมการร่วมจำเป็นต้องมีการสื่อสารและสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย อาจจัดเป็นเวทีประชุมเพื่อพิจารณาแต่งตั้งคณะทำงานและคณะกรรมการร่วม และหากมีกระบวนการที่เป็นทางการควรมีการออกหนังสือแต่งตั้งจากทางราชการเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานดังกล่าวร่วมกัน เช่น การสนับสนุนงบประมาณ การสนับสนุนกำลังคน (เจ้าหน้าที่) เป็นต้น

ตัวอย่างจากตำบลแม่ทา ได้มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องบทบาทหน้าที่กลไกสนับสนุนองค์กรชาวบ้านจัดการป่าชุมชน และการออกข้อบัญญัติตำบล โดยสภา อบต.แม่ทาเรียกประชุมสมาชิก อบต. ฝ่ายบริหาร และเสนอวาระเรื่องการจัดทำข้อบัญญัติตำบลว่าด้วยการจัดการป่าชุมชนตำบลแม่ทา (ประชุมวาระที่ 1) และที่ประชุมสภา อบต. ได้มีมติเห็นชอบรับหลักการ และมอบหมายให้สมาชิกอบต. (ทั้ง 7 หมู่บ้าน) รวบรวมข้อมูลเพื่อยกร่างเป็นข้อบัญญัติตำบลว่าด้วยการจัดการป่าชุมชนตำบลแม่ทา ซึ่งผลจากการประชุมดังกล่าวทำให้เกิดคณะทำงานที่มีสมาชิก อบต. ร่วมกับคณะกรรมการป่าชุมชนของแต่ละหมู่บ้านในการดำเนินการรวบรวมข้อมูลเพื่อยกร่างฯ มาเสนอที่ประชุมสภาในวาระต่อไป

3.) ข้อมูลพร้อม

- สำรวจข้อมูล
- ตรวจสอบข้อมูลร่วม

กระบวนการสำคัญหลังจากได้คนที่พร้อมร่วมกันแล้ว คือ การสร้างกระบวนการศึกษารวบรวมข้อมูลแบบมีส่วนร่วมเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งกระบวนการได้มาซึ่งข้อมูลที่ทำให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายมีความสำคัญมาก ซึ่งจำเป็นต้องมีกระบวนการรวบรวมข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูลร่วมหรือมีการคืนข้อมูลสู่ชุมชน

การสำรวจข้อมูลการจัดการทรัพยากรที่ดินของชุมชนมีความสำคัญและละเอียดอ่อนมากต่อคนในชุมชนโดยเฉพาะชุมชนที่อยู่ในเขตป่า ที่ไม่มีเอกสารสิทธิในที่ดินทำกินที่ครอบคลุมทั่วประโยชน์มาก่อนการประกาศเขตป่า การทำความเข้าใจร่วมและการสำรวจโดยการลงพื้นที่จริง มีการชี้ขอบเขตร่วมระหว่างคนที่เกี่ยวข้อง โดยมีคณะทำงานและคณะกรรมการเป็นตัวกลางในการประสานให้เกิดข้อมูลที่ยอมรับได้ร่วมกัน รวมทั้งการใช้เครื่องมือที่เป็นที่ยอมรับและมีมาตรฐานร่วมกันจะทำให้ข้อมูลดังกล่าวมีความน่าเชื่อถือเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องคำนึงถึงเครื่องมือแผนที่และระบบสารสนเทศ (GIS) เป็นเครื่องมือสำคัญที่ได้รับการสนับสนุนในกระบวนการสำรวจข้อมูลดังกล่าว

4.) ระดมความคิด/ประชุมวางกฎระเบียบ

การจัดเวทีประชุมระหว่างคณะกรรมการเพื่อยกร่างกฎระเบียบในการจัดการทรัพยากร ซึ่งส่วนใหญ่จะมีกฎระเบียบเดิมของชุมชนอยู่แล้ว คณะกรรมการควรนำมาทบทวนและพิจารณา

ร่วมกันอีกครั้ง โดยประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณาในการวาง
กฎระเบียบ ได้แก่

กฎกติกาที่เกี่ยวข้องกับขอบเขตพื้นที่ เช่น พื้นที่ใดเป็น
ขอบเขตของส่วนบุคคลพื้นที่ใดเป็นขอบเขตของทางการ พื้นที่ใด
เป็นขอบเขตของส่วนรวม และพื้นที่ใดเป็นขอบเขตของสาธารณะ

กฎกติกาที่ใช้ในการจัดการพื้นที่แต่ละขอบเขตร่วมกัน

- พื้นที่ส่วนบุคคลมีกฎกติการ่วมในเรื่องใดบ้าง
- พื้นที่ขอบเขตของทางการ มีกฎกติการ่วมในเรื่องใดบ้าง
- พื้นที่ขอบเขตของส่วนรวม และพื้นที่สาธารณะมีกฎ
กติกาใดบ้าง

กฎกติกาควรครอบคลุมทั้งระเบียบกติกา ข้อห้าม ข้อตกลง
ร่วม มาตรการและแนวทางการสนับสนุนส่งเสริม แนวทางการฟื้นฟู
การดูแลบำรุงรักษา และการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน
ร่วมกัน

การกำหนดกลไกโครงสร้างการบริหารจัดการ คณะกรรมการ
บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการและสมาชิก (โครงสร้าง สัดส่วน
การได้มา อำนาจหน้าที่)

แผนการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
อาจจำเป็นต้องพิจารณาถึงกิจกรรมที่สำคัญด้านการจัดการ
ทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า เช่น การทำแนวกันไฟป่า การลาดตระเวน
และการดับไฟป่า การอนุรักษ์พันธุ์ปลา การส่งเสริมการปลูกพืช
ปลอดสารพิษ ฯลฯ ซึ่งหากมีการวางแผนการจัดหางบประมาณ
สนับสนุนกิจกรรมและการจัดตั้งกองทุนของชุมชนเพื่อจัดการ
ทรัพยากรดังกล่าวก็ควรมีการยกย่องให้เป็นกฎระเบียบการจัดการ
ทรัพยากรและการจัดการกองทุนด้วย

ประเด็นข้อมูลสำคัญ ที่ต้องมีกระบวนการศึกษารวบรวมและจัดทำแบบมีส่วนร่วม ได้แก่

ก. ข้อมูลรายละเอียดและแผนที่

ประกอบข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ที่ดินชุมชน แหล่งน้ำชุมชน ป่าชุมชน รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพทั้งหลายที่อยู่ในทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่ตำบล.....

- **ที่ดิน** หมายถึง ที่ดินทำกินของราษฎรในชุมชน ตำบล.....ตามฐานข้อมูลการสำรวจที่ดินរបស់แปลงของชุมชน และที่ดินสาธารณะอันเป็นที่ดินสาธารณะประโยชน์ที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของชุมชน (ควรมีแผนที่แนบ)
- **แหล่งน้ำชุมชน** หมายถึง แม่น้ำ.....และลำห้วยสาขา เหมือง ฝาย ในเขตพื้นที่ตำบล..... รวมถึงแหล่งน้ำดั้งเดิมของชุมชน และระบบประปาภูเขาของชุมชน ฯลฯ
- **ป่าชุมชน** หมายถึง ฝืนป่าในเขตพื้นที่ตำบล.....ที่ชุมชนได้ร่วมกันรักษา (มีข้อมูลขอบเขต และจำนวนเนื้อที่ประกอบ)

ข. ภาวะเบียด กติกา มาตรการ และแนวทางในการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในตำบล.....

ค. คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับตำบล และคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้านและสมาชิกเครือข่ายฯ (โครงสร้าง สัดส่วน การได้มา อำนาจหน้าที่)

ง. กองทุนและการบริหารจัดการกองทุน

ภายใต้นโยบายของรัฐบาลและแนวทางการถ่ายโอนอำนาจสู่ท้องถิ่น รวมถึงทิศทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในระดับสากล องค์การปกครองท้องถิ่นอาจมีการระดมทุน และการจัดสรรเงินทุนสำหรับการจัดการทรัพยากรได้ ทั้งนี้สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือระเบียบการบริหารจัดการงบประมาณของท้องถิ่น

5.) ประชาคมหมู่บ้าน-วางกฎกติกาชุมชนร่วม

การจัดเวทีประชาคมในระดับชุมชนเพื่อให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพิจารณากฎระเบียบร่วมกัน ซึ่งสิ่งที่คณะกรรมการฯ ได้ยกเรื่องจะนำมาเสนอในเวทีประชุมเพื่อระดมความเห็นโดยเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการพิจารณา แลกเปลี่ยน ปรับปรุงเพิ่มเติม หรือปรับแก้ได้ตามแต่ที่ประชุมเห็นร่วมกัน ซึ่งกระบวนการนี้จำเป็นต้องอาศัยการจัดกระบวนการแบบมีส่วนร่วม ผู้นำที่ดำเนินการประชุมควรเป็นผู้นำที่มีทักษะด้านการจัดกระบวนการสามารถเป็นวิทยากรกระบวนการแบบมีส่วนร่วมได้

การจัดเวทีประชาคมหมู่บ้านจะทำให้ได้ข้อมูลประกอบพร้อมสำหรับการยกร่างข้อบัญญัติท้องถิ่น ซึ่งเมื่อเวทีประชาคมครบทุกหมู่บ้านที่จะเข้าร่วมจัดทำข้อบัญญัติดังกล่าวแล้ว ก็สามารถนำข้อมูลเข้าสู่กระบวนการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นในขั้นตอนต่อไปได้

6.) การทำร่างข้อบัญญัติร่วม

- ยกร่างข้อบัญญัติท้องถิ่น ตั้งคณะกรรมการยกร่างข้อบัญญัติฯ
- จัดเวทีร่วมกับแกนนำและนักวิชาการทางกฎหมาย เพื่อปรับปรุงร่างข้อบัญญัติฯ
- พัฒนาร่างประชาพิจารณ์
- ประชาพิจารณ์ร่างข้อบัญญัติฯ ระดับชุมชน

หากกลไกในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพร้อม ก็สามารถให้ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดประชุมเพื่อยกร่างข้อบัญญัติโดยการแต่งตั้งคณะกรรมการยกร่างข้อบัญญัติฯ ขึ้น ทั้งนี้หากชุมชนต้องการให้มีที่ปรึกษาก็สามารถเสนอชื่อนักวิชาการด้านกฎหมายหรือองค์กรพัฒนาเอกชนที่เป็นที่ปรึกษาได้ โดยในพื้นที่ ตำบลแม่ทาและตำบลทาเหนือ ได้มีที่ปรึกษาจากนักวิชาการกฎหมายจากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยได้มีการจัดเวทีเชิงปฏิบัติการร่วมกับแกนนำหมู่บ้าน เพื่อยกร่างข้อบัญญัติจากข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมของแต่ละหมู่บ้านมาพิจารณาร่วมกัน ทำให้ได้ร่างข้อบัญญัติเสนอเข้าสู่สภาท้องถิ่น

โดยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะเรียกประชุมสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อเสนอร่างข้อบัญญัติฯ (ประชุมวาระที่ 2) เพื่อให้ที่ประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นฯ ในที่ประชุม และมีมติเห็นชอบให้นำร่างข้อบัญญัติตำบลไปจัดทำเวทีประชาพิจารณ์ รับฟังความเห็นกับองค์กรชาวบ้านทุกหมู่บ้าน ซึ่งจะมีการจัดเวทีประชุมองค์กรชาวบ้านทุกหมู่บ้าน เพื่อสร้างความเข้าใจและการทำประชาพิจารณ์ รับฟังความเห็นต่อข้อบัญญัติตำบล ต่อสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจะดำเนินการรวบรวมข้อคิดเห็น และนำไปปรับปรุงแก้ไข ต่อร่างข้อบัญญัติ ตามมติส่วนใหญ่ของเวทีประชาพิจารณ์ เพื่อเสนอต่อที่ประชุมสภาต่อไป

**7.) ข้อเสนอบัญญัติสู่การพิจารณาของสภาและเสนอต่อ
นายอำเภอ** อาจมีขั้นตอนการเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ 3 ทางคือ

- 1) เสนอโดยประชาชน (เข้าชื่อ)
- 2) เสนอโดยผู้บริหาร
- 3) เสนอโดยสภา

การเสนอโดยประชาชน โดยประชาชนสามารถเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นได้โดยกระบวนการใช้สิทธิและการเข้าชื่อเสนอร่างข้อบัญญัติท้องถิ่น ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนไม่น้อยกว่าสามพันคนของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือ 1 ใน 20 ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นนั้นสามารถเข้าชื่อกันยื่นคำร้องขอต่อประธานสภาท้องถิ่น

การเสนอชื่อโดยผู้บริหาร นายกองค์การบริหารส่วนตำบล, นายกเทศมนตรี

การเสนอโดยสภา โดยการเรียกประชุมสมาชิกเพื่อขอมติรับรองให้ความเห็นชอบต่อร่างข้อบัญญัติฯ หลังจากสภา มีมติต้องดำเนินการนำเสนอข้อบัญญัติฯ ให้ทางอำเภอพิจารณา โดยทางอำเภอจะดำเนินการศึกษาพิจารณาร่างข้อบัญญัติฯ ตามขั้นตอนของมาตรา 71 พรบ. องค์การบริหารส่วนตำบล 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 “ ร่างข้อบังคับตำบลจะเสนอได้ก็แต่โดยคณะกรรมการบริหารหรือสมาชิกเห็นชอบด้วยกับร่างข้อบังคับตำบลใดให้ส่งคืนสภา องค์การบริหารส่วนตำบลภายใน 15 วันนับแต่วันที่นายอำเภอได้รับร่างข้อบังคับตำบลดังกล่าว เพื่อให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาทบทวนร่างข้อบังคับตำบลนั้นใหม่

เมื่อนายอำเภอไม่เห็นชอบด้วยให้ร่างข้อบังคับตำบลนั้นเป็นอันตกไป แต่สภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาทบทวนร่างข้อบังคับตำบลตามวรรคสี่แล้ว มีมติยืนยันตามร่างข้อบังคับตำบลเดิมด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ให้ประธานคณะกรรมการบริหารลงชื่อและประกาศเป็นข้อบังคับตำบลได้โดยไม่ต้องขอความเห็นจากนายอำเภอ แต่ถ้าสภาองค์การบริหารส่วน

ตำบลไม่ยืนยันภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับร่างข้อบังคับตำบลคืน
จากนายอำเภอ หรือยืนยันด้วยคะแนนเสียงน้อยกว่าสองในสามของ
จำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ใน
ร่างข้อบังคับตำบลนั้นเป็นอันตกไป

8.) การประกาศใช้ข้อบัญญัติ

ผู้บริหารลงนามและออกคำสั่งข้อบัญญัติฯ และนำไปติด
ประกาศตามที่ระเบียบกำหนดไว้

**การดำเนินการให้ครบขั้นตอนตามที่กฎหมายกำหนดและ
การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์**

เนื่องจากการทำข้อบัญญัติท้องถิ่นเป็นการใช้อำนาจรัฐอย่าง
หนึ่ง ดังนั้นกฎหมาย (พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.
2537) กำหนดรูปแบบของการใช้อำนาจไว้ การที่จะทำให้ข้อบัญญัติ
ท้องถิ่นสามารถใช้บังคับได้จึงจำเป็นต้องดำเนินการให้ครบ
ตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดจึงจะทำให้ข้อบัญญัติดังกล่าวเกิดผล
ในทางกฎหมาย ซึ่งกลไกบังคับใช้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ
จำเป็นที่จะต้องมีส่วนอื่น ๆ ของสังคมชุมชนเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย
การดำเนินการให้ครบตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดหมายความว่า
รวมถึงการประกาศใช้ด้วยซึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อบัญญัติท้องถิ่นก็
ควรที่จะทำการเผยแพร่ทั้งแก่ชาวบ้านในพื้นที่ และแก่ประชาชน
ทั่วไป รวมถึงหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องด้วย โดยใช้สื่อที่เหมาะสม
และชาวบ้านสามารถที่จะเข้าถึงรับรู้ได้

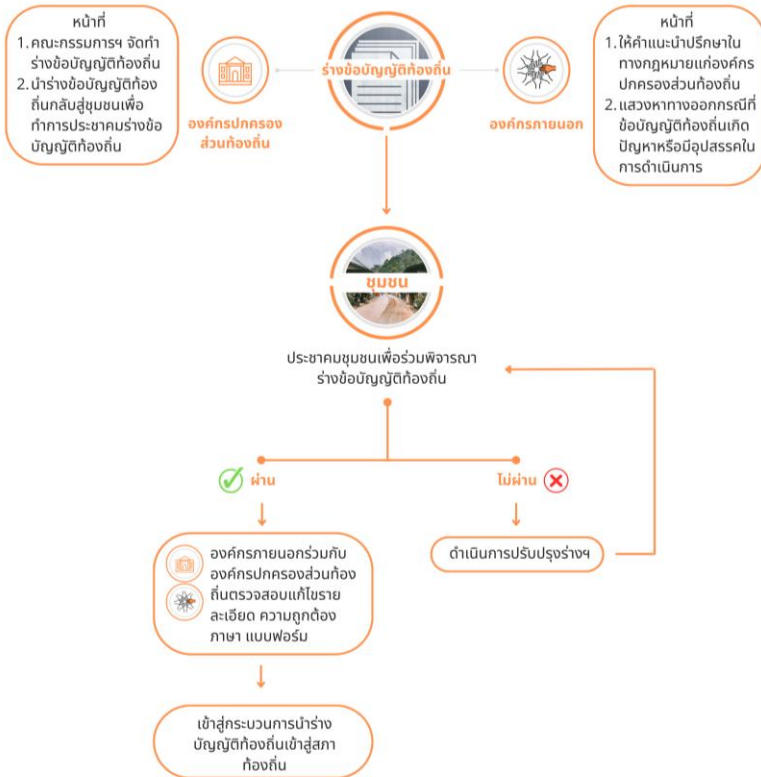
ขั้นตอนการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่น / เทศบัญญัติ

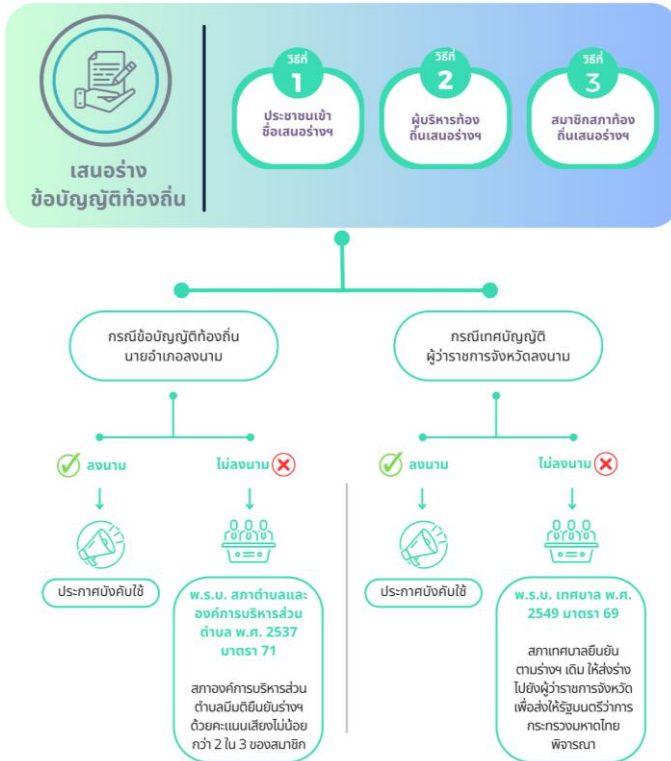
1 สร้างภาคีความร่วมมือ

2 การยกร่างข้อบัญญัติท้องถิ่น

3 การพิจารณาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บทที่ 4 แนวทางการร่างข้อบัญญัติท้องถิ่น

จากการเตรียมความพร้อมและขั้นตอนของการยกร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นที่กล่าวมาข้างต้น ในช่วงสุดท้ายนี้จะเป็นข้อเสนอแนะทั่วไป สำหรับประเด็นที่ควรพิจารณาในการยกร่าง

เนื่องจากข้อบัญญัติท้องถิ่นเป็นกระบวนการในทางกฎหมาย และระบบกฎหมายภายใต้รัฐสมัยใหม่ก็ได้พัฒนาให้กระบวนการสร้างกฎหมายเป็นระบบมากยิ่งขึ้น มีแบบฟอร์มและวิธีการขั้นตอนที่ระบบกฎหมายกำหนดไว้ ทั้งนี้ด้วยเหตุผลว่าเพื่อให้เกิดความรอบคอบ เพราะกฎหมายที่บัญญัติออกมาจะต้องเกิดประโยชน์ต่อสังคม และเกิดผลกระทบต่อสิทธิของประชาชนให้น้อยที่สุด

ในกระบวนการนิติบัญญัตินี้จึงควรที่จะคำนึงแบบฟอร์มของกระบวนการบัญญัติกฎหมายเท่าที่จำเป็นวิธีการอื่นๆ ที่ไม่จำเป็นก็ควรที่จะตัดออกไปควรมุ่งให้ความสำคัญของเนื้อหาของกฎหมายมากกว่า

โครงสร้างและองค์ประกอบที่สำคัญๆ ของข้อบัญญัติ

ในส่วนนี้ถือว่าเป็นส่วนสำคัญ เพราะเป็นส่วนที่เป็นเนื้อหาของกฎหมายประเด็นสำคัญจึงอยู่ที่เราจะจัดโครงสร้างและองค์ประกอบของกฎหมายอย่างไรส่วนใดควรที่จะเป็นเรื่องหลัก ส่วนใดควรจะเป็นเรื่องรอง ส่วนใดควรเป็นเรื่องรอบความคิด หลักการ เจตนารมณ์ของกฎหมาย ส่วนใดควรที่จะเป็นเรื่องราวละเอียดปลีกย่อย ส่วนใดควรที่จะเป็นวิธีการขั้นตอนในทางปฏิบัติซึ่งควรจะแยกออกไปอยู่ในรูปแบบอื่นที่มีใช้ข้อบัญญัติท้องถิ่น เช่นเป็นคำสั่ง เป็นคู่มือ เป็นแนวปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ เป็นต้น

จากกรณีศึกษาของตำบลแม่ทา และ ตำบลทาเหนือ อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นข้อบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าและที่ดินทำกิน ดังนั้น การจัดทำร่างข้อบัญญัติจะมีลักษณะเฉพาะเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าที่ดินทำกิน ซึ่งประกอบด้วยโครงสร้าง ดังนี้

ส่วนที่ 1 เจตนารมณ์ของชุมชนท้องถิ่น โดยอ้างอิงรัฐธรรมนูญที่วางรากฐานสิทธิของประชาชนในการจัดการทรัพยากรและสิทธิในการปกครองตนเองกระบวนการบัญญัติข้อบัญญัติท้องถิ่นเกิดจากเจตนารมณ์ของประชาชน

ส่วนที่ 2 ส่วนที่ข้อบัญญัติ จะครอบคลุมไปถึง ซึ่งปรากฏอยู่ในรูปของคำนิยามศัพท์ ระยะเวลาที่เริ่มใช้ การยกเลิกกฎเกณฑ์เดิมที่อาจทับซ้อนกัน

ส่วนที่ 3 ส่วนที่เป็นหลักการ ปรัชญาและเป้าหมาย ที่ข้อบัญญัติต้องการที่จะสร้างให้เกิดขึ้น

ส่วนที่ 4 ส่วนของการจัดตั้งคณะทำงาน ที่มักจะเรียกว่า “คณะกรรมการ” ประกอบด้วย องค์ประกอบของคณะกรรมการ คณะทำงานในระดับต่างๆ ที่ต้องการจะตั้งเพื่อดูแลรับผิดชอบในเขตพื้นที่ อำนาจหน้าที่ วิธีการทำงาน และความรับผิดชอบ

ส่วนที่ 5 สิทธิ – หน้าที่ของประชาชน และบทบาทหน้าที่ ของฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งจะต้องเข้ามาร่วมมือกัน เงื่อนไขของการปฏิบัติให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของข้อบัญญัตินี้

ส่วนที่ 6 กองทุน โดยทั่วไปจะมีการกำหนดที่มาของกองทุน ขอบเขตวัตถุประสงค์ของกองทุน และการบริหารกองทุน

ส่วนที่ 7 มาตรการในการบังคับใช้ ที่เป็นสภาพบังคับและ มาตรการจูงใจ เป็นลักษณะสำคัญของกฎเกณฑ์ที่จะเป็นข้อบังคับใน

ฐานะของกฎหมาย อาจมีสภาพบังคับทางแพ่ง ทางอาญา และทางปกครอง เพื่อให้มีผลกระทบต่อผู้ที่ฝ่าฝืน ไม่ปฏิบัติตามข้อบัญญัตินี้

ส่วนที่ 8 บทเฉพาะกาล เป็นการเตรียมพร้อมก่อนที่จะดำเนินการให้เป็นไปตามข้อบังคับ เป็นช่วงเวลาของการเปลี่ยนผ่านจากกฎเกณฑ์ชุดเดิม มาสู่กฎเกณฑ์ชุดใหม่ ที่ชุมชนอาจยังไม่พร้อมสมบูรณ์ อาจมีการกำหนดเป็นระยะเวลาช่วงหนึ่ง หลังจากนั้นจะให้ดำเนินการอย่างไรต่อไป หรือรวมถึงช่วงที่เปลี่ยนผ่านนี้จะให้ผู้ใดดำเนินการอย่างไรไปพลางก่อน

ส่วนที่ 9 การแก้ไขปรับปรุงข้อบัญญัติท้องถิ่น ส่วนนี้มักจะมีการกำหนดไว้ว่า เมื่อต้องมีการทบทวนหรือแก้ไขข้อบัญญัติท้องถิ่น จะมีกระบวนการอย่างไร ทั้งนี้ข้อบัญญัติต่าง ๆ ควรมีการปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ

จากส่วนประกอบของข้อบัญญัติตามที่นำเสนอมานี้ เป็นเพียงข้อเสนอแนะ ซึ่งแต่ละชุมชนสามารถนำไปปรับให้เข้ากับลักษณะของท้องถิ่นของตนได้ โดยลองพิจารณาดูเทียบกับตัวอย่างของข้อบัญญัติท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ที่แนบมาให้เป็นตัวอย่อย่างดังต่อไปนี้

เทศบัญญัติเทศบาลตำบลท่าผา
การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบลท่าผา พ.ศ. ๒๕๖๕

หลักการ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๓ (๒) กำหนดให้บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิในการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลาย ทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ หมวด ๔ ว่าด้วยหน้าที่ของปวงชนชาวไทย มาตรา ๕๐ (๘) บุคคลมีหน้าที่ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลาย ทางชีวภาพ รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม มาตรา ๕๗ (๒) รัฐต้องอนุรักษ์คุ้มครอง บำรุงรักษา ปันฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุล และยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชน และชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์ จากการดำเนินการดังกล่าวด้วย ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๒๕๐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลาย ทางชีวภาพ รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม ประกอบกับพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๖ (๒๔) ให้เทศบาลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ในการจัดการการบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ที่ต้นทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เหตุผล

เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เทศบาลตำบลท่าผาจึงส่งเสริมให้ประชาชนตำบลท่าผามีส่วนร่วมในการคุ้มครองดูแล บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ อย่างสมดุลและยั่งยืน บนฐานความร่วมมือระหว่างหมู่บ้าน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการรับรู้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการพัฒนากระบวนการข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เทศบัญญัติเทศบาลตำบลท่ามา
การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบลท่ามา
พ.ศ. ๒๕๖๕

อาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ หมวด ๓ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพชนชาวไทย มาตรา ๔๓(๒) หมวด ๔ หน้าที่ของปวงชนชาวไทย มาตรา ๕๐(๔) , มาตรา ๕๓(๒) ประกอบกับพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๖(๒๔) และมาตรา ๕๐(๘) , มาตรา ๖๐ แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.๒๕๔๖ แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ ๑๔ พ.ศ. ๒๕๖๒ ประกอบกับแนวทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของตำบลท่ามาที่ผ่านมา และจากการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลท่ามา จึงตราเทศบัญญัติตำบลท่ามา โดยความเห็นชอบของสภาเทศบาลตำบลท่ามา ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ เทศบัญญัตินี้เรียกว่า “เทศบัญญัติเทศบาลตำบลท่ามา เรื่อง การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบลท่ามา พ.ศ. ๒๕๖๕”

ข้อ ๒ เทศบัญญัตินี้ ให้ใช้บังคับในเขตเทศบาลตำบลท่ามา ตั้งแต่วันที่ประกาศไว้โดยเปิดเผย ณ สำนักงานเทศบาลตำบลท่ามา แล้วเจ็ดวัน

ข้อ ๓ ในเทศบัญญัตินี้

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายความว่า ที่ดิน พื้นที่ทำกิน แหล่งน้ำ ป่า รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพที่มีอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลท่ามา

ความหลากหลายทางชีวภาพ หมายความว่า การมีสิ่งมีชีวิตนานาชนิด นานาพันธุ์ในระบบนิเวศอันเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยซึ่งมีมากมายและแตกต่างกันทั่วโลก หรือง่าย ๆ คือ การที่มีชนิดพันธุ์ (species) สายพันธุ์ (genetic) และระบบนิเวศน์ (ecosystem) ที่แตกต่างหลากหลายบนโลก อาทิ เช่น พืชพรรณไม้ สัตว์ป่า และจุลชีพ ที่อยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลท่ามา

ที่ดิน หมายความว่า ที่ดินทำกินของราษฎรในพื้นที่ตำบลท่ามาตามฐานข้อมูลที่ดินรายแปลง

แหล่งน้ำ หมายความว่า แหล่งน้ำดั้งเดิมของชุมชน แม่น้ำ ลำห้วยสายหา เหมืองฝาย รวมถึงแหล่งน้ำใต้ดิน และระบบประปาของชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลท่ามา

ป่า หมายความว่า พื้นที่ป่าในเขตพื้นที่ตำบลท่ามา ที่หมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันดูแลรักษาและใช้ประโยชน์ มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ จรดเขต ตำบลช้างเค็้ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ทิศใต้ จรดเขต ตำบลลองแซก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันตก จรดเขต ตำบลบ้านทับ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันออก จรดเขต ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

ระเบียบป่าชุมชน หมายความว่า กฎ ระเบียบที่คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน กำหนดขึ้นเพื่อใช้บังคับในขอบเขตที่ชุมชนได้กำหนดเอาไปเป็นเขตป่าอนุรักษ์และเขตป่าใช้สอยของหมู่บ้าน

ฐานข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ หมายความว่า ฐานข้อมูลระบบสารสนเทศในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบลท่ามา (ตามเอกสารแนบท้าย)

คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบล หมายความว่า คณะกรรมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบลท่าผา โดยได้รับการประกาศแต่งตั้งตามเทศบัญญัติ

คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน หมายความว่า คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติระดับหมู่บ้าน ซึ่งประกอบด้วยบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมระดับหมู่บ้านเพื่อเป็นตัวแทนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้าน

คณะกรรมการที่ปรึกษา หมายความว่า คณะบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบล โดยได้รับการประกาศแต่งตั้งตามเทศบัญญัติ

หมู่บ้าน หมายความว่า หมู่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะการปกครองท้องที่ และให้หมายความรวมถึงชุมชนที่จัดตั้งขึ้นตามประกาศของทางราชการ

หน่วยงานที่ขอรับเงินอุดหนุน หมายความว่า หมู่บ้าน องค์การประชาชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนราชการ หน่วยงานหรือองค์กรอื่นตามที่ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยเงินอุดหนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดซึ่งขอรับเงินอุดหนุนจากเทศบาลตำบลท่าผา

ข้อ ๔ ให้นายกเทศมนตรีตำบลท่าผามีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามเทศบัญญัติ

หมวดที่ ๑ บททั่วไป

ข้อ ๕ เทศบัญญัติเทศบาลตำบลท่าผา เรื่อง การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบลท่าผา มีเจตนารมณ์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน โดย

(๑) ส่งเสริมให้ประชาชน หมู่บ้าน ชุมชนท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการคุ้มครองดูแล บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน

(๒) เสริมสร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย รวมทั้งการให้ความร่วมมือและดำเนินกิจกรรมร่วมกันกับองค์กรภาครัฐ และองค์กรภาคประชาสังคม ในการอนุรักษ์การดูแลรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรดิน น้ำ และป่า

(๓) สนับสนุนการจัดทำฐานข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์และเอกสารทั่วไปเกี่ยวกับแนวเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในการรับรองสิทธิที่ดินทำกินของราษฎร

(๔) เสริมสร้างความเข้มแข็ง และพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรให้กับบุคคล กลุ่ม และองค์กรชุมชนในตำบลท่าผา

ข้อ ๖ ภายใต้บังคับของระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยเงินอุดหนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระเบียบและหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง เทศบาลตำบลท่าผาอาจตั้งงบประมาณให้เงินอุดหนุนหน่วยงานที่ขอรับเงินอุดหนุนเพื่อดำเนินงานในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามเทศบัญญัติ

ข้อ ๗ เทศบาลตำบลท่าผาอาจดำเนินการเอง หรือดำเนินการร่วมกับหมู่บ้าน โดยคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบล หรือหน่วยงานอื่น หรืออุดหนุนงบประมาณเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่ตำบลท่าผา ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบและหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องในกิจการ ดังต่อไปนี้

(๑) ปลูกป่า หรือบวชป่า

(๒) การจัดการพิเศทางวัฒนธรรมหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น

- (๓) การจัดการป่าในรูปแบบของระบบวนเกษตร
- (๔) กิจกรรมตามจารีตประเพณีของชุมชนท้องถิ่นหรือกลุ่มชาติพันธุ์
- (๕) สร้างฝาย พื้นที่ชุ่มชื้น การจัดการน้ำพื้นที่สูง หรือการจัดการน้ำรูปแบบอื่น
- (๖) ป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่า หมอกควันและฝุ่นละอองขนาดเล็ก
- (๗) อบรมและพัฒนาศักยภาพของชุมชน
- (๘) ศึกษา วิจัย รวบรวมองค์ความรู้ จัดทำระบบการจัดการฐานข้อมูล พัฒนาและเชื่อมโยงฐานข้อมูล โดยเทคโนโลยีสารสนเทศ
- (๙) เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์
- (๑๐) การอื่นๆ ที่จำเป็น

ข้อ ๘ หมู่บ้านโดยคณะกรรมการหมู่บ้าน หรือองค์กรประชาชนที่ได้จัดตั้งโดยถูกต้องตามกฎหมายและดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยเงินอุดหนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้ดำเนินการการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในเขตพื้นที่ตำบลท่าผา อาจขอรับการอุดหนุนงบประมาณจากเทศบาลตำบลท่าผาเพื่อพัฒนาต่อยอดการดำเนินการให้เกิดผลดียิ่งขึ้นก็ได้

ทั้งนี้การอุดหนุนงบประมาณหรือการจัดทำโครงการหรือดำเนินกิจกรรมใดๆตามเทศบัญญัตินี้ให้คำนึงถึงเหตุผลและความจำเป็นและสถานการณ์คลังของเทศบาลตำบลท่าผาประกอบด้วย

ข้อ ๙ ให้มีคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการปฏิบัติตามเทศบัญญัติ และคณะกรรมการที่ปรึกษา ดังนี้

- ๑) คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบล
- ๒) คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน
- ๓) คณะกรรมการที่ปรึกษา

หมวดที่ ๒

ส่วนที่ ๑ คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบล

ข้อ ๑๐ ให้มีคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบล ประกอบด้วย ประธานและกรรมการอื่น รวมแล้วไม่น้อยกว่าสิบห้าคนแต่ไม่เกินยี่สิบคน

โครงสร้างคณะกรรมการ ประกอบด้วย ประธาน กรรมการ เลขานุการ โดยการคัดเลือกที่ประชุมคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบล

ที่มาและองค์ประกอบของคณะกรรมการ มีดังนี้

- ๑) นายกเทศมนตรีตำบลท่าผา
- ๒) กำนันตำบลท่าผา
- ๓) ผู้ใหญ่บ้านโดยตำแหน่ง
- ๔) ผู้แทนสมาชิกสภาเทศบาลตำบลท่าผา ที่ผ่านการคัดเลือกจากสภาเทศบาลตำบลท่าผา จำนวน ๒ คน
- ๕) ผู้แทนคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน ที่ผ่านการคัดเลือกจากที่ประชุมคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบล จำนวน ๒ คน

๖) ผู้แทนสภาองค์กรชุมชนตำบลท่าผา ที่ผ่านการคัดเลือกจากที่ประชุมสภาองค์กรชุมชนตำบลท่าผา จำนวน ๑ คน

๗) อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน ที่ผ่านการคัดเลือกจากที่ประชุมอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับตำบล จำนวน ๑ คน

ข้อ ๑๑ คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบล ต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นไปตามที่มาและองค์ประกอบของคณะกรรมการ ตามข้อ ๑๐ ส่วนที่ ๑ หมวดที่ ๒

(๒) มีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ขึ้นไป

(๓) มีแนวคิดและจิตสำนึกในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

ข้อ ๑๒ คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบล มีวาระการดำรงตำแหน่งสี่ปี

ข้อ ๑๓ คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบล พ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ครบวาระตามการดำรงตำแหน่ง

(๔) ขาดจากการทำงานของคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบล เกินสามครั้ง ติดต่อกัน โดยไม่ได้แจ้งต่อคณะกรรมการฯ

(๕) คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบล มีมติไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดให้พ้นจากตำแหน่งเพราะทุจริต หรือกระทำผิดระเบียบของคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้านและตำบลอย่างร้ายแรง

ข้อ ๑๔ คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบล มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) วางแผนการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการวางแผนการใช้ประโยชน์จากที่ดิน การพัฒนาระบบเศรษฐกิจที่เหมาะสมในพื้นที่ทำกินของชุมชน การอนุรักษ์ดิน น้ำ และป่า ตลอดจนการประสานแผนการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแต่ละหมู่บ้าน

(๒) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้านและสมาชิกเครือข่ายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้านในการจัดท้าวาระและแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินทำกินอย่างเหมาะสมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกในชุมชน การจัดให้มีระบบหรือมาตรการในการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย

(๓) ติดตามผลกรดำเนินงานของคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน จัดทำและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ให้ทราบกัน โดยทั่วถึงทั้งในระดับหมู่บ้าน ระดับตำบลตลอดจนส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(๔) ประสานความร่วมมือกับส่วนราชการ หน่วยงาน องค์กร ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับหมู่บ้านและระดับตำบลให้มีประสิทธิภาพ

(๕) ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่หมู่บ้านและเทศบาลตำบลท่าผา

(๖) โกล่เกลี่ยข้อพิพาท ข้อขัดแย้ง และหาข้อยุติในระดับหมู่บ้าน หรือระหว่างหมู่บ้าน หรือกรณีใดๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่รับผิดชอบ ตามการร้องขอจากคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน หรือจากการร้องขอจากคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบล หรือบุคคล หน่วยงาน องค์กร ในพื้นที่

(๗) ติดตามประสานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ดำเนินการตามกฎหมายกรณีคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน ไม่สามารถบังคับใช้ระเบียบได้

(๘) จัดทำรายงานผลการดำเนินงานประจำปี ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับตำบล เสนอต่อสภาเทศบาลตำบลท่าผา อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

(๙) จัดทำข้อเสนอเพื่อการปรับปรุงหรือแก้ไขเทศบัญญัตินี้ต่อสภาเทศบาลตำบลท่าผา

ส่วนที่ ๒ คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน

ข้อ ๑๕ ให้มีคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน ประกอบด้วยประธานและกรรมการอื่นรวมกันแล้ว ไม่น้อยกว่าห้าคนขึ้นไป ซึ่งมีการเสนอชื่อและได้รับการคัดเลือกจากมติที่ประชุมของประชาคมหมู่บ้าน

ข้อ ๑๖ คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

(๑) ต้องเป็นคนที่มีภูมิลำเนาในหมู่บ้านนั้นๆ

(๒) เป็นบุคคลมีความน่าเชื่อถือของคนในชุมชน มีคุณธรรม หรือมีความรู้ที่สมาชิกชุมชนยอมรับ

(๓) มีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ขึ้นไป

ข้อ ๑๗ คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน มีวาระการดำรงตำแหน่งสี่ปี

ข้อ ๑๘ คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ครบวาระตามการดำรงตำแหน่ง

(๔) ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน และจากคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบล โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

(๕) ปฏิบัติหน้าที่ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน

(๖) คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้านมีมติไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดให้พ้นจากตำแหน่ง เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือมีเจตนากระทำการที่ขัดต่อระเบียบข้อบังคับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้านอย่างร้ายแรง

(๗) ในกรณีตำแหน่งว่างลงไม่จำเป็นกรณีใดๆ ให้มีการสรรหาคัดเลือกเพิ่มเติมภายในสามสิบวัน

ข้อ ๑๙ คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) บริหารจัดการ ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
- (๒) จัดทำยุทธศาสตร์ แผนดำเนินการ ประสานแผนจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับหมู่บ้าน ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเทศบาลตำบลท่ามาและเทศบัญญัติงบประมาณประจำปีของเทศบาลตำบลท่ามา
- (๓) พิจารณาและควบคุมการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ในการก่อสร้างที่อยู่อาศัย การใช้ประโยชน์ของสมาชิกในชุมชน /บุคคลภายนอกชุมชน ตามกฎระเบียบป่าชุมชนของหมู่บ้าน
- (๔) จัดทำระเบียบการใช้ประโยชน์ การอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้าน การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน ในกรณีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามกรอบ และแนวทางที่คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบลได้กำหนดไว้
- (๕) สร้างจิตสำนึกแก่ชุมชนให้รู้จักคุณค่า รักษา ห่วงแหน และเข้าร่วมบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้าน
- (๖) ประสานจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่สมาชิกชุมชน
- (๗) ประสานความร่วมมือกับบุคคล หน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เข้ามาสนับสนุนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้าน
- (๘) จัดทำรายงานผลการดำเนินงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้านเสนอต่อที่ประชุมหมู่บ้าน และที่ประชุมคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบลอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง
- (๙) มีอำนาจในการออกกฎและบังคับใช้ให้เป็นไปตามระเบียบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน
- (๑๐) จัดทำข้อเสนอเพื่อการปรับปรุงระเบียบและเทศบัญญัติให้สอดคล้องกับสถานการณ์
- (๑๑) กรณีคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้านไม่สามารถแก้ไขปัญหา บังคับใช้ระเบียบของหมู่บ้านได้ ให้เสนอต่อคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบล

ส่วนที่ ๓ คณะกรรมการที่ปรึกษา

ข้อ ๒๐ ให้มีคณะกรรมการที่ปรึกษาประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ผู้แทนสถาบันการศึกษา ผู้แทนสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มูลนิธิไทยรักษ์ป่า นักวิชาการ ผู้นำทางศาสนา ผู้นำอาวุโส ตามข้อเสนอของคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบล

ข้อ ๒๑ คณะกรรมการที่ปรึกษา พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ดาย
- (๒) ลาออก
- (๓) ครบวาระการดำรงตำแหน่งสี่ปี

ข้อ ๒๒ คณะกรรมการที่ปรึกษา มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) ให้ความเห็นในการกำหนดยุทธศาสตร์ของคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบล และคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน
- (๒) ประสานให้เกิดการจัดทำแผนงานของหน่วยงานต้นสังกัด ให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินงานของคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบล
- (๓) ร่วมดำเนินการและสนับสนุนการปฏิบัติของคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน และคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบล
- (๔) ประสานเชื่อมโยงให้เกิดการดำเนินการแก้ไขปัญหา ในระดับนโยบายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หมวด ๓

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่ตำบลท่าผา

ข้อ ๒๓ เพื่อดำเนินการให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชนในตำบลท่าผา

ให้เทศบาลตำบลท่าผาดำเนินการ ให้การสนับสนุน และประสานความร่วมมือกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบล และคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน ผู้นำชุมชนและบุคคลหรือหน่วยงานที่เห็นสมควร ร่วมกันจัดทำและปรับปรุงแนวเขตป่า และจัดทำระบบฐานข้อมูลที่ดินทำกิน ข้อมูลแหล่งน้ำชุมชน รวมตลอดถึงการปรับปรุงฐานข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน

จัดทำแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันภายหลังจากเทศบาลตำบลใช้บังคับ

ข้อ ๒๔ ให้คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบลจัดทำแผนการปฏิบัติงานการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับหมู่บ้านและระดับตำบล

หมวดที่ ๔
บทเฉพาะกาล

ข้อ ๒๔ การปรับปรุงแก้ไขเทศบัญญัตินี้ ให้สามารถปรับปรุงได้โดยมติของคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบล หรือโดยการเสนอของคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้านผ่านคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบล

ข้อ ๒๕ ให้กฎระเบียบจัดการป่า จัดการที่ดิน จัดการน้ำ ของชุมชน ของคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบลที่ใช้มาก่อน เทศบัญญัติฉบับนี้ประกาศใช้บังคับ ให้มีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าคณะกรรมการจะมีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมต่อไป

ข้อ ๒๖ ให้เทศบาลตำบลท่าผา ประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน และคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบล ให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาหกสิบวัน ภายหลังจากเทศบัญญัติตำบลท่าผา เรื่อง การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๕ นี้ประกาศใช้บังคับ

ประกาศ ณ วันที่ ๒๗ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๕

(ลงชื่อ)

(นายอุทัย บุญเทียม)

นายกเทศมนตรีตำบลท่าผา

เห็นชอบ

(นางสาวพัทธนันท์ พิทธาคำ)

นายอำเภอแม่แจ่ม ปฏิบัติราชการแทน

ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่